

Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Postboks 419 Sentrum
N-0103 OSLO

Psykolog

Klager

FER sak: 14/18K

Dato: 07.12.18

FAGETISK KLAGESAK 14/18K
KLAGER:
INNKLAGET: NPF-MEDLEM

Fagetisk råd i Norsk psykologforening (FER) mottok klagen 08.05.18 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 07.12.18.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer:

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Saksgang

08.05.18 FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem
27.08.18 FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
15.10.18 FER mottok redegjørelse fra innklagede psykolog.
06.11.18 FER mottok kommentar fra klager.
21.11.18 FER mottok sluttkommentar fra innklagede psykolog.
26.11.18 FER sluttbehandlet saken.

Oppsummering av tilsendt dokumentasjon:

i) Klagers brev til FER

Klager er fostermor til et barn som er elev ved en liten skole. Innklagede psykolog besøkte skolen i forbindelse med et privat oppdrag, der han var innleid av foreldre til et annet barn. I flg. klager foretok psykologen en skoleobservasjon, i tillegg til at han holdt et foredrag i plenum. Klager var tilstede under foredraget. Tema for foredraget var tilknytningsteori, samt beskrivelse av symptomer på diagnosene reaktiv tilknytningsforstyrrelse og udiskriminerende tilknytningsforstyrrelse. Psykologen presenterte sitt eget behandlingsprogram, som slik klager oppfattet det, er kontroversielt og blir direkte frarådet av offisielle faginstanser. Klager refererte her til legeforeningens nettsider. Klager skrev at det etter foredraget hadde vært en diskusjon, der hennes fosterbarns atferd på skolen hadde blitt et tema, bl.a. sett i lys av det foregående foredraget. Klager opplevde dette som svært ubehagelig. I flg. klager hadde psykologen ikke foretatt seg noe for å hindre at diskusjonen handlet om enkeltelever.

ii) Relevante punkter i «Etiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte og vedtok å åpne saken for kontradiksjon. Rådet bad om psykologens redegjørelse med henvisning til følgende punkter i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer.

Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Psykologen arbeider i overensstemmelse med vitenskapelige prinsipper og underbygget erfaring og ivaretar en kontinuerlig profesjonell utvikling. Psykologen skaffer seg kunnskap om den vitenskapelige og yrkesmessige utviklingen innenfor sitt arbeidsområde.

Kompetansebegrensninger

Psykologen praktiserer innenfor de grensene for sin kompetanse som følger av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensning, og søker profesjonell hjelp og støtte i vanskelige situasjoner.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

II. 3 Ansvar

Psykologen er oppmerksom på det profesjonelle og vitenskapelige ansvaret han/hun har overfor sine klienter og overfor den organisasjon og det samfunn som han/hun lever og arbeider i.

Psykologen unngår å gjøre skade og er ansvarlig for sine handlinger. Han/hun forsikrer seg så langt det er mulig om at hans/hennes tjenester ikke misbrukes.

Ansvar

Psykologen tar selvstendig ansvar for kvaliteten og konsekvensene av sitt arbeid, men er samtidig klar over at han/hun av andre oppleves som representant for sin yrkesgruppe.

FER bad psykologen om å, i henhold til ovennevnte punkter, redegjøre for sin opptreden under hans besøk ved skolen det er snakk om. FER bad psykologen om å reflektere rundt klagers beskrivelse av hans presentasjon av egen kompetanse, der klager oppfattet at teori og terapi ble presentert unyansert, og at andre fagpersoner og fagmiljøer ble satt i et dårlig lys. Klager var kritisk til at det ble foretatt observasjon i klassen der hennes fosterbarn var elev, uten at de foresatte var blitt orientert, samtidig som det i etterkant av psykologens foredrag ble en personlig dreining i en åpen debatt, en debatt som tok utgangspunkt i innholdet av hans foredrag, uten at psykologen gjorde noe aktivt for å styre dette. FER bad psykologen om å redegjøre for hvordan han oppfattet sitt oppdrag og sin rolle, og sitt ansvar i den aktuelle situasjonen som oppstod.

I etterkant av den opprinnelige klagen hadde det kommet opplysninger om at psykologens klienter var gjort kjent med at klager (navngitt) hadde klaget psykologen inn til Fagetisk Råd (FER). Dette skal ha medført ytterligere ubehag for klager i lokalmiljøet. FER bad psykologen om å kommentere på dette; medførte det riktighet at han hadde gitt informasjon om at klager hadde sendt denne klagen? FER bad psykologen i så fall om å reflektere rundt sitt ansvar for å begrense skadevirkningene av en oppstått vanskelig situasjon.

iii) Innklagedes redegjørelse.

I sin redegjørelse skriver psykologen innledningsvis at han beklager om klager har opplevd hans opptreden under hans besøk på skolen som belastende og utrygghetsskapende, og ham selv som hensynsløs.

Psykologen beskriver bakgrunnen for sitt oppdrag i kommunen. Han skriver at det dreide seg om fire pasienter, henvist av lege for undersøkelse og vurdering av behandlingsbehov. I samarbeid med foresatte ble det avtalt både hjemmebesøk og skolebesøk som deler av utredningen. Det hadde også blitt avtalt at han skulle holde et foredrag om barn med tilknytningsforstyrrelser, for å øke foreldregruppens kompetanse og forståelse for barn med denne diagnosen. Psykologen opplyser at hans driftstilskudd er knyttet til et annet fylke, og at foreldrene selv derfor måtte betale for hans reiseutgifter. Av samme årsak, og også fordi stedet ikke hadde mange overnattingssteder, så overnattet han på pensjonatet foreldrene til pasientene driver. Han presiserer at han ikke bodde hjemme hos dem.

Mht. beskrivelse av egen kompetanse, beklager psykologen at klager har opplevd hans budskap som kontroversielt. Han utdyper i det videre sin teoretiske bakgrunn og forståelse av hva som er relevant tilnærming til ulike vansker. Han skriver at han ikke har hatt til hensikt å vise for lite respekt for klagers eller andres kompetanse innenfor atferdsterapi, men har villet formidle at en atferdsterapeutisk tilnærming for traumatiserte og tilknytningsskadede barn kan være re- traumatiserende. Psykologen skriver videre at han beklager om dette ble oppfattet som kontroversielt og uten tilstrekkelige henvisninger til kontroverser på fagfeltet. Han syntes det var uhensiktsmessig å komme med henvisninger til kontroverser på fagfeltet på et en-times foredrag for en ikke- faggruppe, der han skulle redegjøre for utviklingen av en tilknytningsforstyrrelse, symptombylde og tenkning rundt tiltak. Når det gjelder Holdingterapi, skriver psykologen at behandlingsformen benyttes i andre land, at det fortsatt er en misforstått behandlingsform som han ikke lenger har i sitt behandlingsprogram og ikke lenger foreleser om. Han skriver at han muligens fikk et spørsmål om dette under foredraget som gjorde at han svarte at dette *kan* være nyttig. Han beklager at klager fant dette støtende.

Når det gjelder hans uttalelser om sammenheng mellom barns første tilknytningserfaringer og deres sosiale fungering, samt at det aldri kan endres etter fylte to år, så skriver psykologen at han har søkt å nyansere dette til barn med udiskriminerende tilknytningsforstyrrelse. Han viser her bl.a. at det i ICD- 10 fremkommer at diagnosen er behandlingsresistent.

Psykologen beklager at klager mislikte at han hadde foretatt en observasjon av sine pasienter i en klasse der klagers fosterbarn var elev. Han viser til generelle rutiner for observasjon i skoleklasser, og skriver at han ikke visste hvilken klasse hennes barn befant seg i.

Når det gjelder foredraget og den påfølgende diskusjonen i foreldregruppen, skriver psykologen at foredraget var blitt til etter avtale mellom hans pasienters foresatte, FAU og skolen. Han beklager at han etter foredraget i liten grad klarte å styre foreldrenes spørsmål bort fra det foreldrene antatt var mest opptatt av, nemlig klagers fosterbarns fungering. Psykologen skriver at han ikke hadde vært forberedt på dette. Han skriver at hans erfaring fra tidligere er at skoler og rektorer har ivaretatt orientering til foreldre om andre elevers fungering og særskilte behov. Psykologen skriver at han ser at klager har kommet i en vanskelig situasjon, som ikke var godt nok løst på skolen, før hans foredrag. Han skriver at tilstedeværelse av lærere eller rektor kunne ha bidratt til å håndtere foreldregruppens innspill.

Psykologen viser til at klager har påpekt at han «viste allianse med (sine) oppdragsgivere». Psykologen skriver til dette at når han arbeider med sine pasienter og deres foresatte, så er det viktig å ha en god allianse med både pasientene og deres foreldre.

Avslutningsvis i sin redegjørelse skriver innklagede psykolog at han i senere kontakt med sin pasientfamilie hadde funnet det naturlig å nevne at han hadde blitt klaget inn til FER, etter den uvennlige mottagelsen han hadde fått på skolen. Han skriver han ikke hadde sagt hvem som hadde klaget ham inn, men at pasientfamilien hadde trukket sin egen konklusjon. Psykologen skriver at han beklager de tilleggsproblemer dette har skapt for klager, og at han i etterkant ser at det var unødvendig å orientere sin pasientfamilie om at noen hadde klaget.

iv) Klagers kommentarer på innklagedes redegjørelse.

Som svar på redegjørelsen skriver klager at det i den opprinnelige klagen ikke hadde kommet tydelig nok frem at hennes fosterbarn er en velkjent «problemstilling» i lokalmiljøet. Klager skriver at psykologens pasientfamilie er en del av en krets der hennes fosterbarn er et yndet samtaleemne, og at det fremstår som helt umulig at psykologen ikke var meget godt informert om forholdene før han gjennomførte sitt oppdrag. Klager formidler at hun ikke har noen tro på at psykologen ikke hadde anelse om og ikke var forberedt på dette. Klager skriver at psykologen beklager hennes opplevelser, men ingen aspekter ved sine egne handlinger. Hun skriver videre at han ikke på noen måte imøtekommer hennes anførsler, men bortforklarer dem.

Klager har flere korreksjoner til psykologens faktaopplysninger:

- Psykologen skriver at det var satt av en time til foredraget hans. Ifølge klager var det satt av 3 timer.
- Psykologen skriver at observasjon og foredrag ble foretatt etter avtale med skolen. Klager sier at skoleeier har bekreftet overfor henne at de ikke hadde noe avtale med psykologen.
- Psykologen skriver at foreldregruppen ved skolen ønsket å ta sine barn ut av skolen på grunn av klagers fosterbarn. Ifølge klager har det på et foreldremøte i etterkant kommet frem at flertallet av foreldrene støttet fosterbarnets tilstedeværelse og hadde reagert negativt på hvordan psykologen hadde gjennomført sitt oppdrag.
- Psykologen skriver at det var «tilnærmet ikke lærere og ingen rektor tilstede.» Klager sier at fem av skolens ni lærere var tilstede under foredraget.
- Psykologen gir inntrykk av at han har bodd på et åpent pensjonat. Klager skriver at det ikke stemmer, det er bare ett sted i bygden som har et slikt tilbud (og navngir dette).

Klager skriver avslutningsvis at hun er sjokkert over det hun omtaler som «hele seansen,» og ikke minst psykologens tilsvarende. Ifølge klager har de opplevd en regelrett heksejakt mot sitt fosterbarn, og det ble ikke bedre av at det kom inn en psykologspesialist som velsignet det hele. Klager ønsker en streng reprimande på det hun skriver er en hensynsløs praksis, som understrekes av manglende empati i psykologens tilsvarende.

v) Sluttkommentarer fra innklagede

I sine sluttkommentarer skriver innklagede at han ser dessverre at han på ingen måte har lykkes å oppnå en felles forståelse med klager. Psykologen skriver at «Selv om jeg har skrevet en del om at jeg beklager hva klager har opplevd av ulemper ved mitt besøk under foredraget på skolen, er hun så sjokkert at hennes hår reiser seg når hun leser mitt gjensvar, hun opplever at jeg ikke har lest hennes klage, og at jeg på ingen måte imøtekommer hennes anførsler, men derimot kommer med bortforklaringer. Hun opplever meg som en tåkelegger som er

hensynsløs, mangler empati, samt at jeg er finurlig og kalkulert.» Psykologen oppsummerer deretter punkter (til sammen 11) som han anklages for av klager i hennes kommentar. Han avviser samtlige, med unntak av antall lærere som var tilstede.

Til punktet om avtale med skolen eller ikke, skriver psykologen at han hadde blitt orientert av pasientenes foreldre at foredraget var arrangert i samarbeid med FAU, som er en del av skolen. Ifølge psykologen hadde han snakket med rektor på forhånd, og hun hadde sagt at hun ikke kunne komme.

Psykologen skriver i sin sluttkommentar at det selvfølgelig er meget beklagelig at klager lokalt har opplevd en heksejakt mot sitt fosterbarn, men at det klages på ham fordi hun opplever at han har velsignet denne heksejakten, kjenner han seg ikke igjen i overhodet. Han sier at tvert imot er adoptiv- og fosterbarn hans hovedpasientgruppe som han brenner for, og som vanligvis er godt fornøyd med hans tjenester.

Psykologen skriver avslutningsvis at han har en hypotese om at han ikke har noen mulighet til å imøtekomme klager på en for henne tilfredsstillende måte.

FERs vurdering og konklusjon

Klager er kritisk til at psykologen gjennomførte en skoleobservasjon av et barn som var henvist til ham, uten å informere de andre foreldrene. Innklagede viser her til generelle rutiner for observasjon av barn på skolen. FER finner ikke at psykologen har brutt de fagetiske retningslinjene her. Dersom han hadde informert andre foreldre om at observasjonen skulle finne sted, hadde dette gått på bekostning av taushetsplikten. Psykologen støttes også på at allianse med pasient og foresatte er nødvendig for å gjennomføre en god utredning. FER anser ikke EPNP som brutt på dette punktet.

Når det gjelder psykologens håndtering av diskusjonen som fulgte etter hans foredrag, burde psykologen, slik FER ser det, ha forstått og tatt ansvar for å forhindre at diskusjonen forløp videre uten aktiv styring og ivaretagelse fra ham. Psykologen burde presisert at det ikke var rom for å diskutere enkeltelever med utgangspunkt i hans faglige formidling. Slik FER har fått dette beskrevet, er dette brudd på EPNP punkt II 3 Ansvar. Psykologen synes også i sin redegjørelse å legge ansvaret for det klager har opplevd som vanskelig, over på andre instanser. Det vises her til hans uttalelse om at skolen burde tatt et ansvar for å løse en vanskelig situasjon før foredraget, og at tilstedeværelse av lærere og rektor ville kunne «ha bidratt til å håndtere foreldregruppens innspill.»

Psykologen oppgir at både observasjon og foredrag ble gjennomført etter henvisning fra lege, for undersøkelse og behandling. Han skriver at det ikke var foreldrene, men henvisende lege som var hans oppdragsgiver. Ifølge psykologen var foredraget avtalt med skolen, nærmere bestemt FAU. FER stiller spørsmål ved psykologens gjengivelse av faktaopplysninger. Når et barn under 16 år henvises for utredning og behandling i psykisk helsevern for barn og unge, er det foresatte som er oppdragsgivere. Henvisende lege henviser på vegne av de foresatte. Det henvises normalt ikke for foredrag. Det kan også være greit å presisere at FAU (Foreldrerådets samarbeidsutvalg) er foreldrenes representanter, valgt av foreldrene, og ikke en del av skolens administrasjon. Slik FER vurderer det, er psykologens redegjørelse av punktene ovenfor brudd på EPNP punkt II. 3 Ansvar.

Psykologen bekrefter at han har opplyst til sine oppdragsgivere at han har blitt klaget på, men at han ikke har oppgitt klagers navn. Dette var noe pasientfamilien resonnerte seg frem til selv, ifølge klager. Han beklager de tilleggsproblemene det skapte for klager, og skriver at

han ser i etterkant at det var unødvendig å orientere sin pasientfamilie om dette. FER mener at psykologen her har utvist manglende etisk bevissthet, jfr. EPNP punkt II. 2 Etisk bevissthet.

I sitt første brev skriver klager at hun er kritisk til psykologens beskrivelse av egen kompetanse, og manglende redegjørelse for kontroverser på fagfeltet. Psykologen utdyper sin teoretiske bakgrunn og sin forståelse av hva som er relevant tilnærming til ulike vansker. FER tar ikke stilling til det faglige innholdet, som kan være kontroversielt, men ikke dermed brudd på de fagetiske prinsippene.

FER vil avslutningsvis bemerke at det forventes en fagetiske refleksjon i en fagetisk klagesak. Psykologens manglende vilje til å reflektere rundt egen rolle og eget ansvar i hendelsene det klages på, samt hans uttrykksform i sine tilsvær, viser etter FERs oppfatning manglende respekt overfor klager og hennes opplevelse. Særlig psykologens sluttkommentar fremstår som lite respektfull, med unødvendig bruk av beskrivelser som kan oppfattes som ironiske («...er hun så sjokkert at hennes hår reiser seg når hun leser mitt svarbrev.»). FER vurderer dette å være brudd på EPNP punkt II.1. Respekt.

På bakgrunn av den fremlagte dokumentasjonen finner FER at det er godtgjort brudd på følgende punkt i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

II.2 Kompetanse: Etisk bevissthet

II.3 Ansvar

Vedtak: 5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtaket fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Svanhild Mellingen, leder

for leder, Ingvild Aubert, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard